

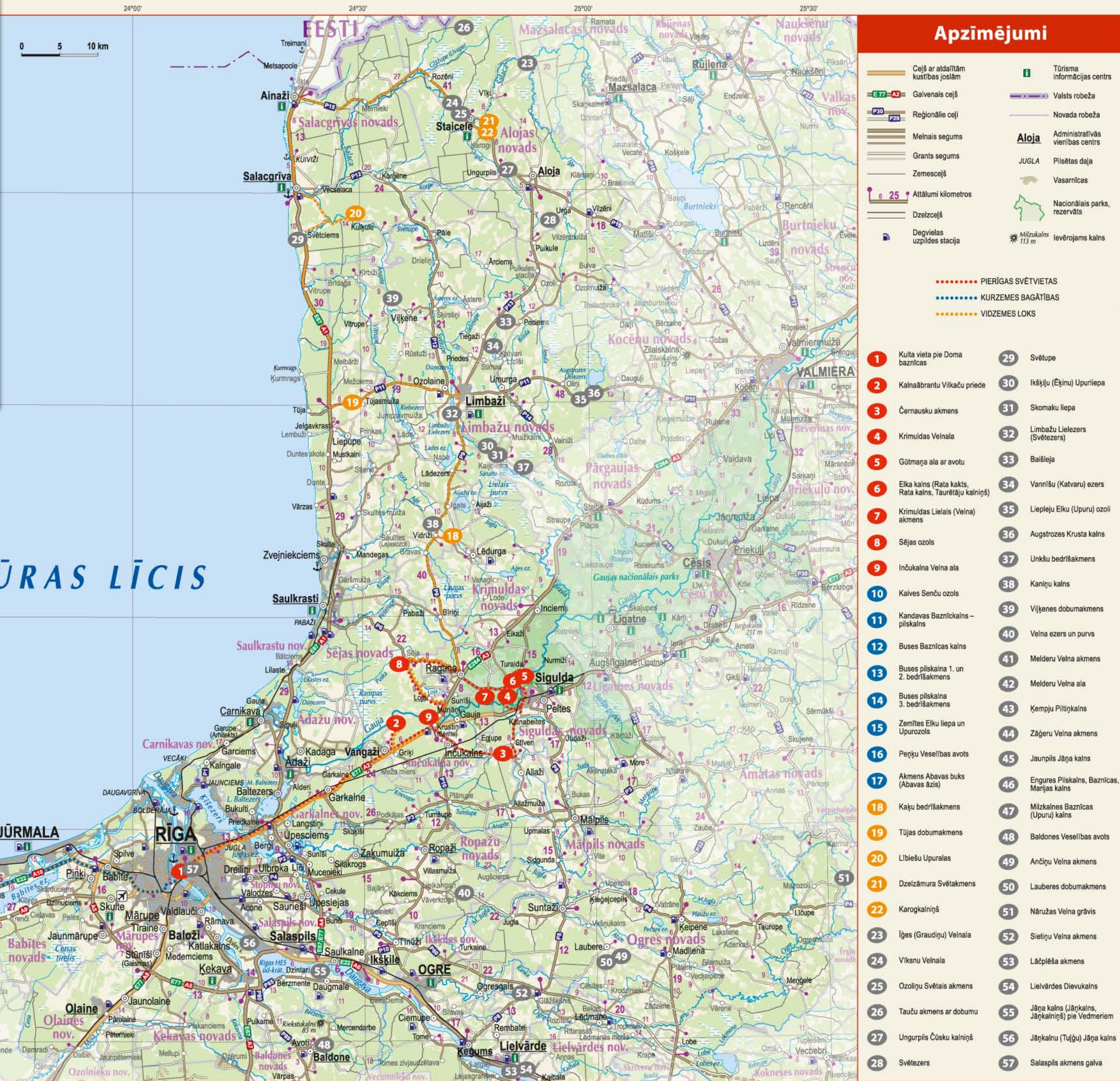
RĪGAS REĢIONS

Rīgas plānošanas reģions ir mūsdienīgs teritoriālais veidojums, kurā ietilpst gan sirmā Rīga, gan Vidzemes un daļa Kurzemes jūras piekrastes, gan arī liktenupe Daugava. Tā ir mūsu Latvijas daļa, kurā jau izsenis dzīvojušas dažādas senās tautas – lībieši, sēļi, zemgaļi un kurši – mūsu drosmīgie un uzņēmīgie senči, kas allaž godājuši Dabu tās dažādajos veidos.

Tas izrādījās samērā grūts pasākums – atkal atrast dabā Rīgas pievārtē bijušās svētvietas, par kurām dažkārt liecina vien nosaukums vai leģenda, jo gadsimtu gaitā šeit notikusi aktīva saimnieciskā darbība, reliģiju maiņa, saukti ciemati, bet daudzas vietas laika gaitā iznīcinātas. Un tomēr – pētījumu gaitā esam apzinājuši ne mazumu vēl esošu seno svētvietu, kurām katrai savs stāsts, katrai sava loma cilvēka dzīvē.

Vēlamies tev parādīt līdz šim jau piemirstas kultūrvēsturiskās vērtības – senās svētvietas dabā, kur Laima lemjot cilvēku likteņus, bet ar Velnu esot jasadzīvo, lai lopiņiem labi klātos.

Nāc un atklāj pagātni no jauna!

Apzīmējumi

- Čeļš ar atdalītām kustības joslām
- Galvenais ceļš
- Reģionālie ceļi
- Melnais segums
- Granīts segums
- Zemesceļš
- Altātkmī kilometros
- Dzelzceļš
- Dagvītiņas uzplūdes stacija
- Tūrisma informācijas centrs
- Valsts robeža
- Novada robeža
- Aloja Administratīvās vienības centrs
- JUGLA Pilsētas daļa
- Vasarinīcas
- Nacionālais parks, rezervāts
- Māzkalns 173 m Ievērojams kalns

- PIERĪGAS SVĒTVIETAS
- KURZEMES BAGĀTĪBAS
- VIDZEMES LOKS

- Kulta vieta pie Doma baznīcas
- Kalnaabrantu Vilkaču priede
- Černauskus akmens
- Krimuldās Velnala
- Gūtmeņa ala ar avotu
- Elka kalns (Rata kaktis, Rata kalns, Taurētaļu kalniņš)
- Krimuldās Lielais (Velna) akmens
- Sēja ozols
- Inčukalna Velna ala
- Kaives Senču ozols
- Kandavas Baznīckalns – plīskalns
- Buses Baznīcas kalns
- Buses plīskalna 1. un 2. bedrīskalns
- Buses plīskalna 3. bedrīskalns
- Zemītes Elku līpa un Upurozols
- Peņķu Veselības avots
- Akmens Abavas buks (Abavas dzis)
- Kaķu bedrīskalns
- Tūjas dubumakmens
- Lībiešu Upurāles
- Dzelzāmuža Svētākmens
- Karogkalniņš
- Iģes (Graudiņu) Velnala
- Vīksnu Velnala
- Ozoliņu Svētāis akmens
- Taušu akmens ar dobumu
- Ungurpils Čoaku kalniņš
- Svētēzers
- Svētupe
- Ikkšļu (Ejnu) Upurīlepa
- Stomaku līpa
- Limbažu Lielzers (Svētēzers)
- Baltēja
- Vannīšu (Katvanu) ezers
- Līpīņu Elku (Upuru) ozoli
- Augetozes Krusta kalns
- Unku bedrīskalns
- Kariņu kalns
- Vijenes dubumakmens
- Velna ezers un purvs
- Melduru Velna akmens
- Melduru Velna ala
- Kempiju Pilīņkalns
- Zāģeru Velna akmens
- Jaunpils Jāņa kalns
- Engures Plīskalns, Baznīcas, Maņķas kalns
- Mīzkalns Baznīcas (Upuru) kalns
- Baldones Veselības avots
- Ančiņu Velna akmens
- Lauberu dubumakmens
- Nāružas Velna grāvis
- Sietīņu Velns akmens
- Lāčplēša akmens
- Lielvārdes Dievkalns
- Jāņa kalns Jāņkalns, Jāņkalniņš) pie Vedmeriem
- Jāņkalnu (Tūģu) Jāņa kalns
- Salaspils akmens galva

RĪGAS JŪRAS LĪCIS

Senās dabas svētvietas

RĪGAS REĢIONS TŪRISMA CEĻVEDIS

Cilvēkus visos laikos ir vilinājis noslēpumainais un neizdibināmais. Senās svētvietas ir apvītas mītiem un leģendām, kas rosina zinātkāri un ļauj mums kaut nedaudz ielūkoties pagātnē. Līdz mūsdienām ir saglabājušās teikas un pieraksti, kas vēsta par piekoptajiem rituāliem senajās svētvietās, piemēram, ziedošana, dabas godināšana atbilstoši saules gada ritumam, uguns un mirušo kults.

Senči ticēja, ka koki un akmeņi, bīrzi un meži, pakalni un ūdens ir apveltīti ar brīnumainām spējām, kas palīdz dziedināt slimības, sargā no nelaimēm, kā arī nodrošina veselību un auglību. Mūsdienās dabas svētvietu no pirmā acu uzmetiena var likties kā vienkāršs akmens vai kalns, tomēr stāsti un mīti, kas nodoti no paaudzēs paaudzē, vēsta ko citu. Tās ir aizraujošas liecības par mūsu senču seno vēsturi un izpratni par dabas spēku, cilvēku un dievu savstarpējām attiecībām.

Šajā tūrisma ceļvedī ir apkopotas ziņas par dabas svētvietām Rīgas reģionā. Līdzīgi ceļveži pieejami arī par Zemgales, Kurzemes un Vidzemes reģioniem, kā arī novadiem Igaunijā un Zviedrijā. Tie palīdzēs ne vien atklāt jaunus dabas un kultūras vērtības, bet arī gūt zināšanas par seno tautu tradīcijām Baltijas jūras apkārtnē.

www.ancientsites.eu

PIERĪGAS SVĒTVIETAS

- Pārsvarā asfaltēti ceļi, atsevišķos posmos grants segums vai kājnieku ceļiņi (takas) objektu tuvumā
- Maršruta garums ~150 km
- Apskates vietas: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

1 KULTA VIETA PIE DOMA BAZNĪCAS
Rīga Pie Doma baznīcas. Skatīt no baznīcas apsidās gala, pretim ceturtajam logam, Doma laukuma pusē 56°56'57" 24°06'18"

1986.–1989. gadā, veicot izrakumus pie Doma baznīcas, bija atrastas vairākas konstrukcijas – bedres, ugunsgrūdu un stabu vietas. Aptuveni 2 x 3 m lielā un ap 0,5 m dziļā bļodveida bedrē uzgāja plānas ogļu un pelnu kārtiņas. Tās izpētīt sīkāk, atklāti trīs nedegūši, no priedes mizas izgriezti tīkli pludiņi, divpusēja kaula kemme ar izlauztiem zariem, smilšakmens galoda un ap 30 rupja, zvīrgzāidaina māla lauskas no traukiem, kas raksturīgi vietējo tautību iedzīvotājiem. Bedres centrālajā daļā zem intensīvākas ogļu kārtas atsedza

kumos vairākkārt atrastas nelielas koka nūjiņas ar galos rūpīgi izgrieztiem vienas, divu vai četru cilvēka seju vai galvu atveidiem, ko uzskata par īpašu mājas dievu vai individuālu, līdzī nēsājumu dievu tēliem. Šāds, iespējams, elku tēls varētu būt bijis arī šajā ziedojumu vietā. Elku tēlam blakus uz citu iedzīto miētu galiem varējot novietot dažādus ziedojumus.

2 KALNAABRANTU VILKAČU PRIEDE
Inčukalna pagasts, Inčukalna novads Cēla malā, ap 100 uz ZA no Kalnaabrantiem un ap 300 m uz ZR no Vangažu luterāņu baznīcas 57°07'14" 24°34'17"

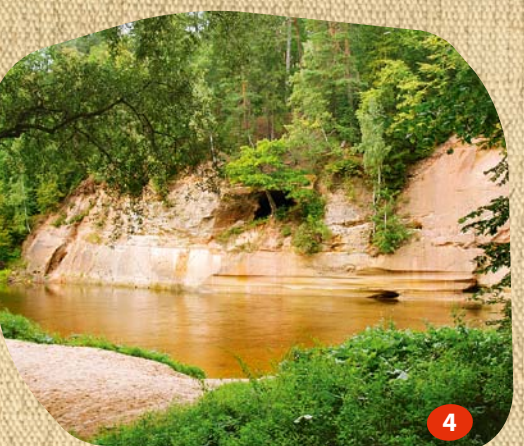
iespējamo sakrālo raksturu liecina zīmīgais nosaukums un vēl mūsdienās aiz koka mizas atrastie ziedojumi, galvenokārt monētas. Ļoti iespējams, ka koks kaut kādā veidā ir saistīts ar seno Ābramu Teņa kapelu un tai klātesošo kapsētu – tagadējās Vangažu baznīcas priekšēci. Rakstītos avotos Ābramu Teņa kapela, kas savu nosaukumu guvusi no tuvumā dzīvojošā brīvēznieka Ābrama Hinza, minēta jau 1624. gadā.

3 ČERNAUSKU AKMENS
Allažu pagasts, Siguldas novads Allažu–Inčukalna šosejas kreisajā pusē, uz DA no Černauskus mājām 57°05'05" 24°48'08"

pārbaudītajiem izklausīnot Allažu draudzes mācītāju un pērnimēdi, tika uzdots arī jautājums: "Vai ir vietas, kur noteiktos laikos upurēts?" Mācītājs atbildējis, ka tādu vietu neesot, toties pērnimēdis stāstījis citādi: Allažos esot tāda vieta, kur trīs akmeņi ir cits uz cita uzlikti, un vēl kāda cita, kur atrodas liels akmens. Pie šiem akmeņiem "no zemēm nākušie" zemnieki upurējo. Vietējie ļaudis gan tādās lietās nedarot. Pārbaudītajū ieteikums tālākai rīcībai bijis šāds: minētos akmeņus sadrupināt, zemi ar tiem uzrakt un, ja vēl kādas līdzīgas vietas kļūs zināmas, baznīcas likumu pārkāpējus sodīt. Kā rīkojums izpildīts, nav zināms. Domājams, ka "trīs akmeņus, citu uz cita uzliktus", apgāzt un sadauzīt bija samērā vienkārši, bet "lielo akmeni" iznīcināt – grūti. Nevar pilnīgi droši apgalvot, ka Černauskus akmens būtu tas pats 1739. gadā minētais "lielais akmens", taču dažas norādes par to varētu liecināt. Mūsdienās akmens ir bieži apmeklēts, pie tā var atrast sveces un ziedotas monētas, kas varētu liecināt arī par mūsdienīgākiem rituāliem.

4 KRIMULDAS VELNALA
Sigulda Velnals klīnti, Gaujas labajā krastā Siguldas pilsētas teritorijā, ap 2,5 km lejpus Siguldas tilta 57°09'01" 24°48'39"

"Netālu no Krimuldās pils atrodas tā sauktā Velnala. Senāk tur dzīvojuši divi poļu kareivji. Viņi abi nokāvuši Turaidas pils apkārtnes skaistāko meitu. Bet, kamēr šo alu sasniedz, jāiet labs gabals zem pils kraujas, bet to nevienam nevar nožēlot, jo ceļš ir glīts un visādi lapu koki apēno ceļinieku. Šī ala savu baigo vārdu dabūjusi no velna rūksanas, kas te ar savu mitro mitekli neesot nebut mierā un rūkdams izlaizot savas dusmas, tā kā tam, kas tani kādu brīdi uzkavējoties, jāmūkot ar lielām bailēm laukā. Bet šis savādais troksnis ceļas gan no stāvās klīntis, gar kuru straujš Gaujas ūdens dodas griezdamiem garām tumšā, melnā baigā mutulī" (Latviešu folkloras krātuve 861, 92).

Izdevējs: Rīgas plānošanas reģions, 2013 www.rpr.gov.lv
 Sagatavots: SIA "Karsū izdevniecība Jāņa sēta", www.kartes.lv
 Vāka foto: © Soleg1974 (Dreamstime.com) Foto: J. T. Ūrtāns; © O. Lebedeva, © B. Calkins (Dreamstime.com)
 Bukslētis izstrādāts Centrālās Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas INTERREG IV A 2007–2013. gadam projekta "Senās kulta vietas – Baltijas jūras piekrastes kopīgā identitāte" ietvaros. Publikācijas saturs atspoguļo autora uzskatus, un Vadošā lēstāde nav atbildīga par projektu partneru publicēto informāciju.

